

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר עַל בְּרִית עֲלֵמָא אֲתַבְּרִי וְאֲתַקְיִים
 דְּכַתִּיב, (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה
 חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי. מָאן בְּרִית דָּא צְדִיק
 יְסוּדָא דְעֲלֵמָא דְאִיהוּ רָזָא דְזָכוֹר. וְעַל דָּא עֲלֵמָא
 קַיִמָא בְּבְרִית יוֹמֵם וְלַיְלָה כְּחֻדָא דְכַתִּיב אִם לֹא
 בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי.
 חֲקוֹת שָׁמַיִם דְּנִגְדִין וְנִפְקִין מֵעֵדָן עֲלָאָה.

פְּתַח וְאָמַר, (שופטים ה) מִקּוֹל מְחַצְצִים בֵּין מִשְׁאָפִים
 שָׁם יִתְּנוּ צְדָקוֹת ה' וְגו'. מִקּוֹל מְחַצְצִים
 דָּא קוֹל יַעֲקֹב. מְחַצְצִים כְּמָה דְאֵת אָמַר, (שמואל א
 יז) אִישׁ הַבִּינִים. בֵּין מִשְׁאָפִים דְאִיהוּ יְתִיב בֵּין אַנּוּן
 דְשָׂאבִין מִיָּא מְלַעִילָא וְהוּא נָטִיל בְּתָרִין סְטָרִין
 וְכֻלִּיל לְהוֹן בְּגִיָּיהָ.

לשון הקודש

שְׁשׁוּפְעִים וְיוֹצְאִים מֵעֵדָן הָעֲלִיזִין.
 פְּתַח וְאָמַר, (שופטים ה) מִקּוֹל מְחַצְצִים בֵּין
 מִשְׁאָפִים שָׁם יִתְּנוּ צְדָקוֹת ה' וְגו'. מִקּוֹל
 מְחַצְצִים – זֶה קוֹל יַעֲקֹב. מְחַצְצִים – כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א-א יז) אִישׁ הַבִּינִים. בֵּין
 מִשְׁאָפִים – שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בֵּין אוֹתָם
 שְׁשׁוּאָבִים מִים מְלַמְעָלָה, וְהוּא נוֹטֵל
 בְּשָׁנֵי צְדָדִים וְכֻלֵּל אוֹתָם בְּתוֹכוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עַל הַבְּרִית הָעוֹלָם
 נִבְרָא וְהִתְקַיֵּם, שְׁכַתוֹב (ירמיה לג) אִם לֹא
 בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא
 שָׁמַתִּי. מִי הַבְּרִית? זֶה צְדִיק יְסוּד הָעוֹלָם,
 שֶׁהוּא סוּד שֶׁל זָכוֹר. וְעַל זֶה הָעוֹלָם עוֹמֵד
 בְּבְרִית יוֹמֵם וְלַיְלָה כְּחֻדָא, שְׁכַתוֹב אִם
 לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ
 לֹא שָׁמַתִּי. חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ הֵם

שָׁם יִתְּנוּ צְדָקוֹת יי. תִּפְּנֵן הוּא אֶתֶר מִהִימְנוֹתָא
 לְאַתְדַבְּקָא. שָׁם יִתְּנוּ צְדָקוֹת יי. תִּפְּנֵן יִנְקִין
 צְדָקוֹת יי וְשֹׁאֲבִין. צְדָקוֹת פְּרוֹזוֹנוֹ (בְּיִשְׂרָאֵל) דָּא צְדִיק
 דְּעָלְמָא דְּאִיהוּ קַיִים וְקַדִּישׁ, וְאִיהוּ שְׂאִיב וְנָטִיל כְּלָא
 וּמְפִיר לְגַבֵּי יַמָּא רַבָּא אֲנֹן מִיּוֹן עֲלָאִין. בְּיִשְׂרָאֵל,
 דִּישְׂרָאֵל יִרְתוּ קַיִים דָּא. וַיַּהֲבִיּה לֹון קַדְשָׁא בְּרִיד
 הוּא יְרוֹתַת עֲלָמִין.

בְּיּוֹן דִּישְׂרָאֵל שָׁבְקוּ לִיּה דִּהּוּ גְזָרִין וְלֹא פְרָעִין.
 מַה כְּתִיב, (שׁוֹפְטִים ה) אֲזַ יִרְדּוּ לְשַׁעְרִים עִם יי.
 יִרְדּוּ לְשַׁעְרִים, אֲנֹן שַׁעְרֵי צְדָק הֲוּוּ יִתְבִּין לְתַרְעֵי וְלֹא
 עָאֲלִין לְגוֹ. וּבְתַהוּא זְמַנָּא (דף לב ע"ב) כְּתִיב, (שׁוֹפְטִים ב) וַיַּעֲזְבוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יי וְגו'. עַד דְּאַתַּת דְּבוֹרָה וְנִדְיַבַּת
 לֹון בְּהַאי כְּמַה דְּכְתִיב, (שׁוֹפְטִים ה) בְּפָרֹעַ פְּרָעוֹת
 בְּיִשְׂרָאֵל וְגו'.

לשון הקודש

בְּיּוֹן שִׁישְׂרָאֵל עֲזָבוּ אוֹתוֹ, שְׁהִיוּ מְלִים
 וְלֹא פּוֹרְעִים, מַה כְּתוּב? (שׁוֹפְטִים ה) אֲזַ יִרְדּוּ
 לְשַׁעְרִים עִם ה'. יִרְדּוּ לְשַׁעְרִים – אוֹתָם
 שַׁעְרֵי צְדָק הִיוּ יוֹשְׁבִים לְשַׁעְרִים וְלֹא
 נִכְנְסִים פְּנִימָה. וּכְאוֹתוֹ זְמַן כְּתוּב (שׁוֹפְטִים
 ה) וַיַּעֲזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וְגו'. עַד
 שְׁבָאָה דְּבוֹרָה וְהִכְרִיחָה אוֹתָם בְּזֶה, כְּמוֹ
 שְׁנַאֲמַר (שם ה) בְּפָרֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל.

שָׁם יִתְּנוּ צְדָקוֹת ה' – שָׁם הוּא מְקוּם
 הַאֲמוּנָה לְהִתְדַבֵּק. שָׁם יִתְּנוּ צְדָקוֹת ה'
 – שָׁם יוֹנְקִים צְדָקוֹת ה' וְשׁוֹאֲבִים. צְדָקַת
 פְּרוֹזוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל – זֶה צְדִיק הָעוֹלָם
 שֶׁהוּא בְּרִית הַקְּדֵשׁ, וְהוּא שׁוֹאֵב וְנָטִיל
 הַכֹּל וּמְפִיר לְיָם הַגְּדוֹל אוֹתָם מִים
 עֲלִיוֹנִים. בְּיִשְׂרָאֵל – שִׁישְׂרָאֵל יִרְשׁוּ
 בְּרִית הַזֶּה, וְנִתְּן לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יִרְשֵׁת עוֹלָמִים.

וְעַל דָּא כְּתִיב חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל. חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן,
 דָּא הוּא פְּרוּזוֹנוֹ דְּקָא אֲמָרָן. חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן,
 קַיִּים קְדִישָׁא דְלֹא אֲתַפְּרְעוּן. (שופטים ה) עַד שְׁקַמְתִּי
 דְּבוֹרָה שְׁקַמְתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל. מָאִי אִם. אֵלָּא אֲנָא
 נְחֹתִית מִיּוֹן עֲלָאִין מֵעֵילָא לְקַיִמָא עֲלָמִין, בְּיִשְׂרָאֵל
 סְתָם לְעֵילָא וְתַתָּא, לְאַחֲזָא דְעֲלָמָא לָא אֲתַקְיִים
 אֵלָּא עַל קַיִמָא דָּא. וְרָזָא דְכֻלָּא (משלי י) וְצַדִּיק יְסוּד
 עוֹלָם כְּתִיב.

תוספתא

תנינן מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל. בגין דתריין דרגין
 אגון מילה ופריעה. זכור ושמור. צדיק וצדק. דבר ונוקבא. אות
 ברית דא יוסף וברית דא רחל. ואצטריד לחברא לון. ובמה מחבר
 לון. פד איהו גזיר ופריע. ומאן דגזיר ולא פריע כאילו עבדו בינייהו
 פְּרוּדָא, (עד כאן תוספתא)

לשון הקודש

תוספתא

שְׁנֵינֵינוּ מל ולא פרע את המילה, כאילו
 לא מל. בגלל ששתי דרגות הן: מילה
 ופריעה. זכור ושמור. צדיק וצדק. זכר
 ונקבה. אות ברית זה יוסף, וברית זו
 רחל, וצריד לחברם. ובמה מחבר
 אותם? כשהוא גזיר ופריע. ומי שגזיר
 ולא פריע, כאילו עשו ביניהם פרוד. (עד

כאן התוספתא).

וְעַל זֶה כְּתוּב חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל.
 חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן - זֶהוּ פְּרוּזוֹנוֹ שְׁאֲמָרְנוּ. חֲדָלוּ
 פְּרוּזוֹן - בְּרִית הַקֶּדֶשׁ שְׁלֹא פְּרָעוּ. (שם) עַד
 שְׁקַמְתִּי דְבוֹרָה שְׁקַמְתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל. מַה
 זֶה אִם? אֵלָּא אֲנִי הוֹרְדְתִי מִיָּם עֲלִיוֹנִים
 מִלְמַעְלָה לְקַיִם אֶת הָעוֹלָמוֹת. בְּיִשְׂרָאֵל -
 סְתָם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. לְהַרְאוֹת שְׁהָעוֹלָם
 לָא מְתַקִּים אֵלָּא עַל בְּרִית זֶה. וְסוּד הַכֹּל
 - (משלי י) וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם כְּתוּב.

תִּלְתַּת גַּבְקֵי מִחֵד. חֵד בְּתִלְתַּת קִיּוּמָא עָאל בֵּין תִּרְיִן.
 תִּרְיִן יִגְקִין לְחֵד, חֵד יִגְיֵק לְכַמְה סְמָרִין. בְּדִין
 פְּלָא חֵד. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם
 אֶחָד יוֹם דְּעֶרֶב וּבֹקֶר פְּלִיל בְּחֵדָא. הִינּוּ רָזָא דְבְּרִית
 יוֹמָם וְלַיְלָה וּבִיה פְּלָא חֵד:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מִבְּדִיל
 בֵּין מַיִם לְמַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר שְׁבַעַה
 רְקִיעִים אֲנֹן לְעִילָא. וּבְלָחוּ קִיּוּמָא בְּקְדוּשְׁתָּא עֲלָאָה.
 וּשְׁמָא קְדִישָׁא בְּהוּ אֲשֶׁתְּכִלְל. וְדָא רְקִיעָא הוּא
 בְּאַמְצָעוֹת מִיָּא.

דָּא רְקִיעַ קִיּוּמָא עַל גַּבֵּי חִינוּתָא אַחֲרֵרִין. וְאִיהוּ
 אַפְרִישׁ בֵּין מִיּוֹן עֲלָאִין לְמִיּוֹן תַּתָּאִין. וּמִיּוֹן
 תַּתָּאִין קָרְאִין לְעֲלָאִין. וּמִחֵאִי רְקִיעַ שְׁתָּאן לֹון. דָּא
 הוּא דְמַפְרִישׁ בֵּינֵיהוּ. בְּגִין דְּכָלְחוּ מִיָּא בִּיה פְּלִילָן.

לשון הקודש

ויהי מבדיל בין מים למים. רבי יהודה אמר, שבועה רקיעים הם למעלה, וכלם עומדים בקדושה עליונה, והשם הקדוש נתקן בהם. ורקיע זה הוא באמצע המים. רקיע זה עומד על גבי חיות אחרות, והוא מפריד בין מים עליונים למים תחתונים. ומים תחתונים קוראים לעליונים. ומתקיע הנה שותים אותם.

שְׁלֹשָׁה יוֹצְאִים מֵאֶחָד. אֶחָד בְּשִׁלְשָׁה עוֹמֵד וּגְבָהּ בֵּין שְׁנַיִם. שְׁנַיִם מִיְנִיקִים לְאֶחָד. אֶחָד מִיְנִיק לְכַמְה אֲדָדִים, וְאִזּוּ הֵבֵל אֶחָד. זֶהוּ שְׁכֵתוּב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. יוֹם שֶׁל עֶרֶב וּבֹקֶר בּוֹלֵל בְּאֶחָד, הִינּוּ סוּד שֶׁל בְּרִית יוֹמָם וְלַיְלָה, וְכוּ הֵבֵל אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם

וּלְבַתֵּר נַחִית לֹזֶן לְהַנִּי חַיּוּתָא וְשִׂאֲבִין מִתַּמָּן.

כְּתִיב, (שיר השירים ד) **גֵּן נָעוּל אַחֲתֵי כְּלָה גַל נָעוּל מַעֲיָן חֲתוּם. גֵּן נָעוּל, דְּכֻלָּא אֲסִתִּים בֵּיה. דְּכֻלָּא אֲתִכְלִיל בֵּיה. גַּל נָעוּל, דְּהֵהוּא נָהַר נָגִיד וְנָפִיק וְעִיל בֵּיה וְכֻלִּיל וְלֹא אֲפִיק וְקִרְשֵׁי מִיָּא בֵּיה וְקוּיָמִי. מָאִי טַעֲמָא בְּגוּן דְּרוּחַ צְפוֹן נָשִׁיב בְּאַנּוֹן מִיָּא וְאַתְקִרִישׁוּ וְלֹא נִפְקִי לְבַר עַד דְּאַתְעֵבִיד קְרַח וְאַלְמָלֵא סְטָרָא דְדָרוּם דְּאַקִּישׁ תְּקַפִּיָּה דְהָאִי קְרַח לֹא נִפְקִי מִנֵּיה מִיָּא לְעֵלְמִין.**

וְחִיזוּ דְהֵהוּא רְקִיעָא עֲלָאָה כְּחִיזוּ דְהָאִי קְרַח דְמִתְקַרְשָׁא וּמְכַנְיָם בְּגוּיָה כָּל אַנּוֹן מִיָּין. כָּךְ הֵהוּא עֲלָאָה דְעֵלְיָה כְּנִישׁ כָּל אַנּוֹן מִיָּין וְאַפְרִישׁ בֵּין מִיָּין עֲלָאִין לְמִיָּין תַּתְּאִין. וְהָאִי דְאַמְרָן יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם. בְּמַצִּיעוֹת. לֹא הָכִי. אֵלֵּא יְהִי כְּתִיב.

לשון הקודש

בְּגַלֵּל שְׂרוּחַ צְפוֹן נוֹשֶׁבֶת בְּאוֹתָם הַמַּיִם וְקוֹפְאִים, וְלֹא יוֹצֵאִים הַחוּצָה עַד שְׁנַעֲשֶׂה קְרַח, וְאַלְמָלֵא עַד הַדָּרוּם שְׁמִשְׁבֵּר כַּחוֹ שֶׁל הַקְּרַח הַזֶּה, לֹא יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם לְעוֹלָמִים.

וּמִרְאָה אוֹתוֹ רְקִיעַ עֲלִיּוֹן כְּמִרְאָה הַקְּרַח הַזֶּה שְׁקוּפָא וּמְכַנְיָם בְּתוֹכוֹ כָּל אוֹתָם הַמַּיִם, כָּךְ אוֹתוֹ עֲלִיּוֹן שְׁעֲלִיו כּוֹנֵם כָּל

זֶהוּ שְׁמִפְרִיד בֵּינֵיהֶם, מִשׁוּם שֶׁכָּל הַמַּיִם כְּלוּלִים בּוֹ, וְאַחַר כֵּךְ מוֹרִיד אוֹתָם לַחֲיוֹת הַלָּלוּ וְשׂוֹאֲבִים מִשָּׁם.

כְּתִיב (שיר ד) **גֵּן נָעוּל אַחֲתֵי כְּלָה גַל נָעוּל מַעֲיָן חֲתוּם. גֵּן נָעוּל – שֶׁהַכֹּל נִסְתָּר בּוֹ, שֶׁהַכֹּל נִכְלָל בּוֹ. גַּל נָעוּל – שְׂאוֹתוֹ נָהַר שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא וְנִכְנָם בּוֹ וְכוּלָּל וְלֹא מוֹצֵא, וְהַמַּיִם קוֹפְאִים בּוֹ וְעוֹמְדִים. מַה הַפְּעֵם?**

הַהוּא דְהוּי מְנִיָּה בְּמַצִּיעוֹת מֵיָא הוּי. וְאִיהוּ לְעִיל
דְּקִימָא עַל רִישֵׁיה דְחִיּוּתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵית קְרוּמָא בְּמַצִּיעוֹת מֵעוּי דְבַר
נָשׁ דְּאִיהוּ פָּסִיק מִתְתָּא לְעִילָא וְשָׂאִיב מֵעִילָא
וְנִהִיב לְתַתָּא. כֶּךָ גְּוֹנָא דָּא רָקִיעַ אִיהוּ בְּאַמְצָעִיתָא
וְקִימָא עַל אַנּוּן חִיּוּתָא דְלְתַתָּא. וְאִיהוּ פָּרִישׁ בֵּין מִיּוּן
עֲלָאִין לְתַתָּאִין. תָּא חֲזִי, אַנּוּן מִן אַעְדוּ וְאוּלִידוּ
חֲשׂוּכָא. וְעַל רוּזָא דָּא כְּתִיב, (שמות כו) וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרוּכֶת
לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדָשִׁים.

רַבִּי אַבְרָם פְּתַח (תהלים קד) הַמְקַרְה בַּמִּים עֲלִיּוֹתָיו וְגו'
בַּמִּים אֵלִין מִיּוּן עֲלָאִין דְּכֻלָּא דְּבָהוּ תַקִּין
בֵּיתָא כְּמָא דְאַתָּ אָמַר, (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת
וּבְתִבּוּנָה יִתְכַוֵּן.

לשון הקודש

החיות שלמטה, והוא מפריד בין מים
עליונים לתחתונים. בא ראה, אותם מים
הרו והולידו השף, ועל סוד זה כתוב (שמות
כו) והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין
קדש הקדשים.

רַבִּי אַבְרָם פְּתַח, (תהלים קד) הַמְקַרְה
בַּמִּים עֲלִיּוֹתָיו וְגו'. בַּמִּים – אֵלוּ מִים
עֲלִיּוֹנִים שֶׁל הַכֹּל שֶׁבָּהֶם תַקֵּן בַּיִת,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת
וּבְתִבּוּנָה יִתְכַוֵּן.

אותם מים, ומפריד בין מים עליונים
למים תחתונים. וזה שאמרנו יהי רקיע
בתוך המים. באמצע. לא כן, אלא
כתוב יהי. אותו שהיה מסנו, באמצע
המים הנה, והוא למעלה שעומד על
ראש החיות.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, יֵשׁ קְרוּם בְּאַמְצַע מֵעוּי
שֶׁל בֶּן אָדָם שֶׁמִּפְסִיק מִלְמַטָּה לְמַעְלָה,
וְשׂוֹאֵב מִלְמַעְלָה וְנוֹתֵן לְמַטָּה. כֶּךָ כֻּזָּה
הַרְקִיעַ הוּא בְּאַמְצַע, וְעוֹמֵד עַל אוֹתָן

השם עבים רכובו. רבי ייסא סבא פליג עבים ע"ב
 י"ם. עב דאיהו חשך שמאלא דקיימא על ים
 דא. המהלך על פני רוח דא רוחא דמקדשא
 עלאה. ורזא דא (שמות כה) שנים פרוכים זהב. פתיב
 (תהלים יח) וירכב על פרוכ ויעוף וידא על פני רוח.
 וירכב על פרוכ חד לבתר איגלי על פני רוח ועד
 דהאי אתער לא אתגלי בהאי.

רבי יוסי אמר פתיב, (איוב כח) ומים תפן במדה.
 במדה ממש אתקין להו בד מטון לגווה. ואנון
 תקינא דעלמא בד מטו מספרא הגבורה. אמר רבי
 אבא כף הו קדמאי אמרי בד הו מטאן להאי
 אתר מרחשן שפון דחכימין ולא אמרין מדי בנין
 דלא יתענשון.

לשון הקודש

רבי יוסי אמר, פתיב (איוב כח) ומים תפן
 במדה. במדה ממש התקין אותם
 כשהגיעו לתוכה, והם תקון העולם
 כשהגיעו מצד הגבורה. אמר רבי
 אבא, כף היו הראשונים אומרים
 כשהיו מניעים למקום הזה, מרחשות
 שפתי התכמים ולא אומרים דבר, כדי
 שלא יענשו.

השם עבים רכובו - רבי ייסא הזקן
 חלק עבים ע"ב י"ם. עב שהוא חשך,
 שמאל שעומד על ים זה. המהלך על
 פני רוח - זו רוח של המקדש העליון,
 וזה סוד (שמות כה) שנים פרוכים זהב. פתיב
 (תהלים יח) וירכב על פרוכ ויעוף וידא על
 פני רוח. וירכב על פרוכ אחד, אחר
 כף נגלה על פני רוח. ועד שזה
 מתעורר, לא מתגלה בזה.